

S Z E M

Z

Á

M

Az én generációm a kommunizmus egy-igazságában nőtt fel. Betiltották a XX. század művészetét, a gondolkodás sokféleségét. 1960. szeptember végén budapesti főiskolásként két hétre Keletre, a Szovjetunióba mentem. A Puskin Múzeumban láttam Rubljovot és Teofan Greket, Zágorszokban a kolostor ikonosztáziójait, az Ermitázsban a kubistákat, fauvistákat.

A belső és külső határok átlépése azonnal tudatosította bennem az egy-igazság sok-igazság kérdését. Azóta foglalkoztat a két görög együtt: Teofan Grek és El Greco. Mindketten az ikonfestészet nevelteiként kezdék. Az alak neve görögül idea. Platón is így használta a szót: megjelenített szellemi / alaki lényeg. Az ikon modell, visszautal a látomás alakjára / ideájára. Ebből a metafizikai hagyományból indult mindkét görög a világba, saját világukon túli világokba.

Teofán Grek függőlegesen, Bizáncból a Szent Oroszországba, El Greco vízszintesen Kréta szigetéről az érzéki Velencébe Tiziánóhoz, majd Toledóba. S jóllehet Itáliában már kibontakozott az evilági reneszánsz, Spanyolhonban a gondolatok még mindig a dogmatikus igazságokat értelmezték, s a lelkek misztikumokban mozogtak. El Greco a dogmák helyett saját lelkének mozgásaihoz teremtett individuális nyelvezetet. 5 színre redukálta palettáját és fokozta a fehér – fekete szerepét. Rendkívül izgalmas El Greco kultúrákon áthaladó mozgása.

1964-ben mentem először Nyugatra. S mert ebben a században már oly sok igazságot hirdettek, és oly sok bizonyult hazugságnak, úgy gondoltam, tartalmak helyett nyelvezetekkel, azok lehetséges funkcióival kell foglalkoznom. Azon is gondolkodtam, hogyan tudom mindenfajta kultúrában megérteni magam? A különböző közegekben való mozgás / kommunikáció, a belső, a külső határok átlépése felvetette a kijelentések érvényességének, ill. a sokfajta kijelentés összefüggésének kérdését. Így jutottam el az információ, a számok, az idő fontosságához, az univerzális nyelvi láncokhoz, a szekvenciális algoritmusokhoz. Konceptcionális gondolataimat „Az átalakuló plasztikusság kiáltványa, 1967.” című írásomban foglaltam össze.

Megkülönböztettem a nyelvezetet mint vonatkoztatási rendszert az abban való artikulációtól, valamint egyensúlyt teremtettem

a szem (az imagináció szerve) és a szemelés (az időbeni számolás), valamint,

a szám (mint mennyiség) és a szám (mint a saját szánk, a verbális koncepció szerve) között.

1967 óta első lépésként programokat írok, majd kisméretű modelleket készítek. A kép programozott modellé vált. Mint El Greco, aki halálakor műtermében 200 ‚vázlatos‘ kisméretű modellképet hagyott hátra. E modellek alapján lehetett nagyméretű képet rendelni tőle. Képeim realizálása megfelel az ikonok klasszikus kivitelezési módjának: sima falapra vásznat ragasztok, majd kb. 40 réteg fehér festékkel fokozom a vászon síkjától felénk sugárzó fehérséget.

Budapest, 1991. április 15.